

ԱՐՑԱԽԵԱՆ ՕՐԱԳԻՐ

ԱՍԿԵՐԱՆ

Նոյեմբերի 12ին ՕՍՕՆական-ները Խոջալուի ու Դաշբուլաղի ա-րանքում վիրաւորել են մի պա-տահական անցորդի, որին ի պա-տասխան հայերը Խոջալուի մօ-տակայքում գնդակոծել են ՕՍՕՆականների պահակախում-բը՝ սպանելով 2 եւ վիրաւորելով 10 ՕՍՕՆականի:

Գրեթէ նոյն ժամանակ հրաթի-ռակոծուել է Ասկերան քաղաքը: Մալիբեյլի եւ Գուշտուլատ գիւղե-րի պատուիրակութիւնները Բաքու գալով, Մութալիբովից պահանջել են ինքնապաշտպանական ուժեր բերել իրենց գիւղերը: Ըստ նրանց պատմածի, հայկական կողմը պա-հանջել է մինչեւ Նոյեմբերի 17ը հեռանալ նշեալ բնակավայրերից, այլապէս կը բնաջնջուեն դրանք:

Նոյեմբերի 14ին Շուշիի հե-ռուստահաղորդիչ կայանը դուրս գալով 17Հ հեռուստատեսութեան եթերի յաճախականութեան վրայ, փորձում է խանգարել Ստեփանա-կերտի հեռուստատեսութեան աշ-խատանքը: Կէսօրին 17Հ դատա-խազութեան շէնքից առեւանգուել է Աղբբեջանի գլխաւոր դատա-խազի յատուկ յանձնարարութիւն-ների գծով օգնական Շոփիւր Ռը-գայեւը: Անյայտ անձիք զրահա-մեքենաներից գնդակոծել են Սեյ-դիշէն գիւղի մօտակայքում աշխա-տող տրակտորիստների վրայ եւ պատանդ են վերցրել Զաւէն Յով-սէփեանին: Զինուորական պարե-տատան միջամտութեամբ պա-տանդը շուտով ազատ է արձակ-ւել:

15 Նոյեմբերի. ուժգին ուժբա-կոծութեան եւ հրթիռակոծութեան է ենթարկուել Խրամորթ փոքրիկ գիւղը, որի հետեւանքով սպանուել է 1 կին, եւ կան մօտ 20 վիրա-ւորներ: Տեղ հասած ազատամար-տիկներին յաջողուել է յետ մղել թշնամուն եւ ետ բերել զոդացուող հօտը:

Անյայտ անձիք հեռախօսով յայտնել են, որ Աղբբեջանի գլխա-ւոր դատախազի առեւանգուած օգ-նականի փոխանակման մասին բանակցութիւններ սկսելուց առաջ անյայտաբար եւ առանց որեւէ պայ-մանի պիտի ազատ արձակուեն նախորդ շաբաթ Կիշանի մօտա-կայքում պատանդ վերցուած Գույ-լա Գրիգորեանը եւ նրա երկու ե-րեխաները: Երրորդ օրն է ինչ Ֆի-զուլու շրջանից անջատուել է գույլու Ստեփանակերտ-Հաղրութ հեռու-տահեռագրակապը:

18ը Նոյեմբերի. ազատ է ար-ձակուել պատանդ Գույլա Գրի-գորեանը իր երեխաների հետ: Նը-րանց փոխանակել են Նոյեմբերի 15ին Հաղրութի շրջանի Ծամձոր գիւղում գերի վերցուած երկու աղբբեջանցի կանանց հետ:

Ողջայեւիս առեւանգողները փոխանակման համար ներկա-յացրել են աղբբեջանական բան-տերում գտնուող 15 հայերի ցուցակ:

ՄԱՐՏԱԿԵՐՏ

Նոյեմբերի 12ի կէսօրին մի խումբ աղբբեջանցիներ Թաթառի (Միրբաշիբի) շրջանի տարածքից յարձակում են գործել սահմանա-փն Լեւինաւան գիւղի կոլտնտե-սութեան դաշտում աշխատող տրակտորիստների վրայ, որի հե-տեւանքով վիրաւորուել եւ ապա մահացել է 59 ամեայ Գեալդիկ Յակոբեանը:

ՄԱՐՏՈՒՆԻ

13ը Նոյեմբերի. վերջին օրե-րին մի քանի անգամ Մարտունի են այցելել 17Հ Գործկոմի նա-

խագահ Լեոնարդ Պետրոսեանը եւ ՌԱՀՄ ներքին գործերի ու գլխա-ւոր շտաբի մի խումբ զօրավար-ներ: Չնայած հանդիպումների ու բանակցութիւնների գաղտնիու-թեանը, լուրեր են տարածուել, որ քննարկուել է Մարտունի քաղաքի՝ ժողովրդի անվտանգութեան ա-պահովման նպատակով լրացու-ցիչ զօրքեր մտցնելու հարցը: Նը-կատում է խոջավենդցիների ար-տահոսք դէպի Ֆիզուլու շրջան: Նրանց դատարկուած բնակարան-ներում դիրքաւորում են ՕՍՕՆա-կանները եւ հաւանաբար հայկա-կան թաղամասերի վրայ հրթիռա-կոծում է նախապատրաստում: Ե-րեկոյեան կողմ իսկապէս կանխա-տեսումները հաստատուել են. Ֆի-զուլու շրջանից Մարտունի քաղաք է տեղափոխուել գնդապետ Բա-գատովի 60 հոգիանոց յատուկ նշանակութեան ջոկատը, որը հաստատուել է դպրոցի շէնքերից մէկում:

13 լոյս 14ի գիշերը ազա-տամարտիկները հրթիռակոծել են քաղաքին մօտ գտնուող Ամիրան-լար գիւղը, որտեղից ՕՍՕՆական-ները արդէն 2 անգամ յարձակում էին գործել Մարտունու վրայ: Հըր-թիռակոծմանը յաջողուել է փոխ-հրաձգութիւնը, Ամիրանլարում կան որոշ աւերածութիւններ, զո-հերի մասին տեղեկութիւններ չը-կան: Հայկական կողմը չի տուժել: Խոջավենդ թաղամասի եւ հայ-կական թաղամասերի միջեւ վաղ առաւօտեան եւ կէսօրից յետոյ տե-ղի ունեցած փոխհրաձգութեան հետեւանքով հայերից կան 2 վի-րաւորներ, ըստ շտուգուած տեղե-կութիւնների 2 աղբբեջանցի ըս-պանուել են:

Բնակչութեան արտահոսքը չի դադարում: Հեռացող աղբբեջան-ցիները հետները տանում էին ի-րենց ունեցուածքն ու գոյքը:

Նոյեմբերի 15-16ին քաղաքի եւ Խոջավենդի միջեւ կարճ ընդ-հատումներով շարունակուել են մարտերը: Ի պատասխան աղբբե-ջանցիների կողմից երկու տուն հրկիզելու, ազատամարտիկները գնդակոծել են -Զիլ- մակնիշի մե-քենայ, որի մէջ գտնուող ՕՍՕՆա-կաններից մի քանիսը սպանուել են: Հրթիռակոծուել եւ նիւթական վնաս է հասցուել Խոջավենդին:

17 Նոյեմբերի. այդ օրուայ ըն-թացքում շարունակուած մարտե-րում վիրաւորուել է մի հայ կին եւ սպանուել են 8 ՕՍՕՆականներ: Գիշերուայ ընթացքում քաղաքի վրայ Ամիրանլարից արձակուած 30 -կազան-ները վնասել էին 4 բնակելի տներ եւ մանկապար-տեզի շէնքը: Ինքնապաշտպանու-թեան մարտիկները հրթիռակո-ծելով ու լռեցնելով Ամիրանլարի հրթիռակոծման կէտերը, այնու-հետեւ մտել են Խոջավենդ, հըր-դեհել աղբբեջանցիների 30 տներ:

18 Նոյեմբերի. ազատամար-տիկները սկսեցին ՕՍՕՆականնե-րի վտարումը Խոջավենդից: Ամբողջ գիշեր եւ 19ի ցերեկը շարունակուած փոխհրաձգութիւնը պսակուել է հայերի յաջողու-թեամբ. հրդեհուել եւ ոչնչացուել են ՕՍՕՆի յենակէտեր դարձած աղբբեջանցիների գրեթէ բոլոր բնակելի տները, սպանուել են տասնեակ ՕՍՕՆականներ: Ողջ մնացածները, քաղաքացիական բնակչութեան հետ մէկտեղ հեռա-ցել են շրջանից: Երեկոյեան ժա-մը 17ից Խոջավենդը վերահսկում է ազատամարտիկների կողմից: Հայերի կողմից տուժածներ չկան:

Այսպիսով, Մարտունու հայ

բնակչութիւնը վերատիրեց իր հարազատ քաղաքին:

ՀԱԴՐՈՒԹ

Նոյեմբերի 12ի լոյս 13ի գիշե-րը Ֆիզուլու շրջանից յարձակման է ենթարկուել Զրակոյս գիւղը: Զինուորականների հետ միասին աղբբեջանցիք գնդակոծել ու հըր-դեհել են գիւղի հաւաքածական ֆերման: Հայերը դիմել են ինք-նապաշտպանութեան: Վիրաւոր-ւել է մի զինուորական, իսկ մեր կողմից տուժուածներ չկան:

Նոյեմբերի 13ին երկու ՕՍՕՆ-ական եւ մէկ այլ աղբբեջանցի փոխանակուել են Էդիլլա գիւղից առեւանգուած երեք հայորդիների հետ:

15 Նոյեմբերի. շտուգուած տեղեկութիւնների համաձայն, անցած գիշեր հայ ազատամար-տիկները ազատագրել են Սարի-շէն գիւղի առդիոհեռուստակա-յանը, իսկ Նոյեմբերի 15ի երեկո-յանմինչեւ ժամը 6ը ձգուած թժ մարտերի շնորհիւ իրենց հսկողու-թեան տակ են առել Մայիսին հա-յաթափուած Ծամձոր գիւղի բարձ-րունքները:

16 Նոյեմբերի. երեկուայ յա-մառ մարտերից յետոյ ազատա-զըրուել են Սարիշէն եւ Ծամձոր գիւղերը: Մարտական գործողու-թիւնները ձեռնարկուել են այն բանից յետոյ, երբ ՕՍՕՆական-ները մերժել են մինչեւ Նոյեմբերի 13ը նշեալ գիւղերից հեռանալու վերջնագիրը:

Ծամձոր գիւղի գրաւումից յե-տոյ Սարիշէնը փաստօրէն յայտ-նուել է շրջափակման ու մեկու-սացման մէջ: Մի քանի ՕՍՕՆա-կանների սպանելով ազատամար-տիկները ներխուժել են գիւղ: Հե-ռուստակայանում գտնուող ՕՍՕՆ-ականների մի մասը համաձայ-նուել է հայկական կողմի հետ եւ զէնքը յանձնելով հեռացել է, իսկ անհնազանդները այնուհետ ոչըն-չացուել են: Իրգախ ձեռնարկման արդիւնքում սպանուել են առ-նըազն 25 ՕՍՕՆականներ եւ մեծ թուով աղբբեջանցի բնակիչներ:

Ցաւօք հայրենի գիւղերն ազա-տագրելիս զոհուել են երեք մար-տիկներ, մէկն անհետ կորել է:

Հեռուստաաշտարակի գրաւու-մից յետոյ Արցախն այսուհետ կրկին հնարաւորութիւն կ'ունենայ ընդունելու Հայաստանի հեռու-տատեսութեան եւ առդիոհաղոր-դումների ծրագրերը:

18 Նոյեմբերի. Տող գիւղից ա-ղբբեջանցիների հեռանալուց յե-տոյ, աղբբեջանցիները անմիջա-պէս լքել էին Սալաքյարիմ գիւղը, իսկ ներկայումս՝ երբ նաեւ բա-նակի զօրամիաւորումներն են լքել այն, Սալաքյարիմը գտնուում է հայ ազատամարտիկների հսկողու-թեան տակ: Նոյն գիշեր սաստիկ գնդակոծութեան ենթարկուեց Զրակոյսը, սակայն հակահարու-ածից յետոյ յարձակուողները նա-հանջեցին: Հայկական կողմից տուժածներ չկան:

ԵԱՂՈՒՄԵԱՆ

Շրջանում համեմատաբար խաղաղ վիճակ է: Ըստ -Մնարք-լրատուական գործակալութեան հաղորդման, սոււմգայիթի կամա-ւորների մի խումբ ԼԳ քաղաքային բաժնի պետ, գնդապետ Ֆ. Հու-սեյնովի գլխաւորութեամբ եկել է Շահումեան, պաշտպանելու շըր-ջանի թողան գիւղը, ինչպէս եւ սահմանակից՝ Մայիսին ռուսա-կան զօրքի եւ աղբբեջանցիների կողմից գրաւուած Գետաշէնը: